

ДУАЛНА ЦИРКУЛАЦИЈА И СИСТЕМСКЕ ПРОМЕНЕ СПОЉНЕ И УНУТРАШЊЕ ТРГОВИНЕ НР КИНЕ

Др Елена Јовичић¹

Апстракт: Усвајањем стратегије „дуалне циркулације“ у марту 2021. године, као главне компоненте 14. петогодишњег плана, НР Кина се определила за одржавање дугорочног економског раста и заштиту од утицаја екстерних шокова у наредном периоду кроз успостављање неометане „унутрашње циркулације“ домаће производње, дистрибуције и потрошње и истовремено смањење зависности од „спољне циркулације“, односно глобалног тржишта. С обзиром на положај и значај НР Кине као глобалног актера, чак и незнатно померање кинеског фокуса са извозно оријентисаног модела могло би значајно утицати на светску привреду и глобалне трговинске токове. Стога главни циљ рада јесте анализа промена у сектору спољне и унутрашње трговине НР Кине, као и идентификација главних препрека и изазова са којим се Кина суочава у оквиру реализације стратегије „Дуалне циркулације“. У раду се посебна пажња посвећује разматрању могућих праваца развоја и превазилажења препрека у наредном периоду. Упркос снажнијем опоравку спољнотрговинске размене НР Кине, који се огледао у расту извоза (31%) и увоза (27,3%), као и повећању промета робе широке потрошње (38%), у 2021. години, у односу на претходну годину, динамика спољне и унутрашње трговине није била потпуно усклађена са дефинисаним стратешким приоритетима. На реализацију постављених циљева неповољно су утицале потешкоће у успостављању механизма подстицаја домаће

¹ Научни сарадник, Институт економских наука, e-mail: elena.jovicic@ien.bg.ac.rs

Рад је део истраживања која су финансирана од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Истраживање проистиче из учешћа у COST акцији CA18215 (*China in Europe Research Network*), уз подршку Европског програма за сарадњу у домену научних и технолошких истраживања – COST.

потрошње, политика нулте толеранције према ковиду 19 и последично успоравање економског раста, смањење прихода од туризма и малопродаје, као и значајно успоравање на тржишту некретнина. Ефикасност имплементације стратегије „Дуалне циркулације“ у наредном периоду у великој мери зависиће од трајања пандемије ковид 19, од глобалне геополитичке ситуације, брзине опоравка производних и извозних капацитета конкурентских земаља, али и од способности кинеских власти да се изборе са кључним изазовима и врате привреду на стабилнији развојни пут.

Кључне речи: Дуална циркулација, НР Кина, спољна трговина, унутрашња трговина, потрошња.

Увод

Најавивши прелазак на нову стратегију економског раста Народна Република Кина (НР Кина) је у 2020. години поново привукла значајну пажњу међународне заједнице. Уз програм “Made in China” и иницијативу „Појас и пут”, нова стратегија „Дуалне циркулације” постала је предмет научних истраживања политиколога и економиста широм света. Посебну пажњу привукло је, између осталог, и то да је НР Кина била прва и једина земља из Г20 која је успела да се опорави од кризе изазване пандемијом ковид 19, имајући позитиван привредни раст у 2020. години (Yeung 2020), као и чињеница да је остала доследна и у реализацији амбициозног циља смањења сиромаштва, укључујући и циљ смањења емисије угљеника (Javed et al. 2021). Све то упућује на закључак да би нови стратешки правац могао да пружи добар основ за јачање привреде НР Кине у наредном периоду.

Стратегија „Дуалне циркулације”, најављена још 2020, постала је део новог, 14. петогодишњег плана друштвено-економског развоја за период 2021–2025, а инкорпорирана је и у дугорочне циљеве развоја до 2035, усвојене на седници Националног народног конгреса Кине у марту 2021. године. Нова стратегија развоја предвиђа ослањање на домаћу тражњу као главног покретача развоја кинеске привреде. Истовремено, претходним покретачима – извозу, инвестицијама и генерално спољноекономским интеракцијама – дата је помоћна улога. Другим речима, конципирањем стратегије „Дуалне циркулације” НР Кина се определила за одржавање дугорочног економског раста и заштиту од утицаја екстерних шокова у

наредном периоду, а то кроз успостављање неометане „унутрашње циркулације“ домаће производње, дистрибуције и потрошње и истовремено смањење зависности на „спољној циркулацији“ глобалног тржишта.

С обзиром на положај и значај НР Кине као глобалног актера, чак и незнатно померање кинеског фокуса са извозно оријентисаног модела могло би значајно утицати на светску привреду и глобалне трговинске токове. Стога главни циљ рада јесте анализа системских промена у сектору спољне и унутрашње трговине НР Кине, као и идентификација главних препрека и изазова са којим се суочава у оквиру реализације стратегије „дуалне циркулације“. У раду се посебна пажња посвећује разматрању могућих праваца развоја и превазилажења препрека у наредном периоду.

Имајући у виду интензивно продубљивање билатералних економских и трговинских односа између НР Кине и Републике Србије (Jovičić et al. 2020; Marjanović et al. 2021; Dimitrijević 2020; Miljković 2021; Jelisavac Trošić et al. 2018; Lađevac 2018; и др.) у протеклих неколико година, рад може бити од посебног значаја за српску стручну и ширу јавност, јер засад не постоји довољно истраживања, посебно на српском језику, која се баве концептом „дуалне циркулације“ у контексту утицаја на развој спољне и унутрашње трговине НР Кине и могућих последичних промена како на глобалном нивоу, тако и у односима између Србије и НР Кине у наредном периоду.

Преглед литературе

Упркос томе што је стратегија „Дуалне циркулације“ релативно нов концепт, постоји велики број истраживања која се фокусирају на проучавање овог феномена. Истраживања која се баве новим моделом развоја кинеске привреде често укључују анализу политичког контекста „Дуалне циркулације“, дефинисањем њене теоријске и практичне логике, као и давањем предлога политика за макроекономски развој Кине. Према Хуанг Ђунхуију (*Huang Qunhui*) (2021) суштина дуалне циркулације јесте да промовише промену модела развоја у којем доминира извозно оријентисана привреда и формира се нови образац развоја у којем унутрашњи и екстерни економски циклуси потпомажу један други. Јифу и Ванг (*Yifu and Wang*) (2021) пружају детаљан приказ кинеске парадигме развоја

дуалне циркулације и испитују њену теоријску основу из перспективе приступа нове, другачије привредне структуре. Канг Ђиа (*Kang Jia*) (2021) анализира парадигму „дуалне циркулације” и идентификује пет кључних фактора за убрзање имплементације новог концепта развоја ослоњеног на домаћи промет: оптимизацију прерасподеле прихода ради ослобађања потенцијала потрошње; спровођење свеобухватне и дубоке реформе за витализацију предузећа; уклањање уских грла као кључног фактора развоја иновација, подстицај деловања фактора на страни понуде за подршку реформи регистрације домаћинстава; повећање ефикасности улагања и финансирања ради обезбеђивања одрживог развоја. Џустин Јифу Лин (*Justin Yifu Lin*) (2021) сматра да нова парадигма не подразумева потпуно одустајање од међународних тржишта и ресурса. Због високог обима производње они ће и у будуће бити важан, али не више пресудан основ кинеског економског развоја. Хуанг и др. (*Huang et al.* 2021) дефинишу неке од главних изазова, као и могућности са којима се суочава нација у оквиру своје нове развојне стратегије. Аутори закључују да поновно фокусирање на ефикасно управљање унутрашњом потражњом, уз продубљивање структурних реформи на страни понуде и унапређивање политике отварања, може помоћи да се уједначе унутрашњи и спољни промет кинеске привреде како би се постигао висок квалитет њеног развоја. Ли Ђун (*Li Jun*) (2021) је предложио да у сврху изградње новог концепта развоја треба промовисати унапређење стратегије отварања и висококвалитетан развој трговине, уз активно и ефективно коришћење страног капитала и активно учешће у међународном економском и трговинском управљању. Чен и др. (*Chen et al.* 2022) проучавају утицај мера „Дуалне циркулације” на развој прекограничне електронске Б2Б (*business-to-business*) извозне трговине и дају сугестије за формулисање релевантних владиних политика за њено промовисање. На основу процеса моделирања и резултата симулације аутори закључују да: (1) мере дуалне циркулације које се односе на улагања у инфраструктуру прекограничне електронске Б2Б извозне трговине касне, превасходно због заостајања у имплементацији неопходних политика; (2) пореска политика и фискална политика имају веће ефекте на промоцију прекограничне електронске Б2Б извозне трговине, док политика плаћања (*payment policy*) и политика талената (*talent policy*) имају мањи утицај на њих и (3) из резултата симулације комбинације политика може се видети да је регулаторно

окружење (тј. регулаторне политике) најважније за промовисање прекограничне електронске Б2Б извозне трговине, праћено финансијском подршком, царинским и пословним окружењима. Гуо и др. (Guo et al. 2022) креирали су систем индекса евалуације како би проценили развој дуалне циркулације у свакој фази развоја унутрашњег и спољашњег циклуса. При томе се дуална циркулација, односно постајање унутрашњег и спољашњег циклуса, посматра као концепт који се појавио већ након отпочињања процеса реформи и отварања крајем седамдесетих година прошлог века. На основу резултата евалуације аутори доносе закључак да је током развоја концепта дуалне циркулације, у свим фазама, међународна трговина (тј. спољашњи циклус) увек била развијенији сектор у односу на унутрашњу трговину (унутрашњи циклус). Аутори препоручују да у наредном периоду пажњу треба усмерити на: коришћење потенцијала домаће тражње; продубљивање реформе на страни понуде и унапређење индустрије; наставак процеса отварања и промовисање координисаног развоја и иновација. Патерсон (*Paterson*) (2022a) се бави испитивањем јаза између кинеске домаће економске ситуације и њене жеље за економском стабилношћу и растом, анализом величине кинеских одлазних токова капитала, прегледом инвестиционих активности и њиховим усклађивањем са кинеским циљевима безбедности и националног „подмлађивања“, све у циљу процене могућих импликација стратегије „дуалне циркулације“ на будућност кинеских мултинационалних компанија. У свом другом истраживању Патерсон (2022b) испитује различите сценарије који осликавају како нова кинеска политика заснована на концепту дуалне циркулације може еволуирати током времена и анализира могуће последице тог развоја.

Разлози формирања нове парадигме кинеског развоја

Стварању концепта дуалне циркулације претходиле су бројне реформе и процес постепеног отварања Кине светској привреди. Од посебног значаја је, међутим, била подршка Денг Саопинга 1987. године концепту „велике међународне циркулације“ који је разрадио Ванг Јиан, генерални секретар Кинеског друштва за макроекономију. Концепт је промовисао значајно повећање увоза и извоза у сврху превазилажења главних проблема са којим се НР Кина суочавала у том тренутку – недостатка девиза, као и недостатка

неопходних сировина, полупроизвода и технологија (Yu 2021). Захваљујући реализацији циљева дефинисаних у оквиру концепта „велике међународне циркулације“, Кина је успела да се трансформише од једне од најизолованијих економија у високо глобализовану економију и водећу трговинску силу света (Yifu and Wang 2021). Наиме, кинески БДП 1979. године заузимао је 11. место, са уделом од само 1,79% у светској економији. У 2020. години удео Кине у светском БДП-у порастао је чак на 17,4%, а НР Кина се попела на другу позицију, одмах иза САД. Када је реч о кинеском извозу, његов удео у светском извозу био је свега 0,78% у 1979. години, док је у 2020. достигао 14,7%.

Упркос импозантним резултатима НР Кина се суочила са низом нерешених структурних проблема, а дугорочно коришћени макроекономски модел престао је да пружа висок темпо економског раста. Наиме, кинеска економија је била у опадајућем тренду током протекле деценије, са просечним растом БДП-а од 7,6% у 2010. години, у поређењу са 10,3% током прве декаде XXI века (Huang 2020). Сем тога, док се НР Кина кретала од економије са ниским до економије са вишим средњим приходима, извоз је скоро континуирано опадао као удео у кинеском бруто домаћем производу – са максимума од 36% у 2006. до минимума од 18% у 2019. години, а слична ситуација је била и на страни увоза.

Према мишљењу Јукон Хуанга и Џеремија Смита (*Yukon Huang and Jeremy Smith*) (2020), ове промене биле су последица три структурне силе, односно фактора који су обликовали кинеску привреду: смањења конкурентности у радно интензивним производним индустријама; повећања производње производа са вишом додатом вредношћу; промене фокуса од инвестиција и производње ка потрошњи и услугама.

Наиме, услед раста зарада у протеклих десет година кинески произвођачи постали су мање конкурентни у радно интензивним производним индустријама. На пример, удео Кине у глобалном извозу текстила смањило се са 38,3% на 29,1% између 2015. и 2020. године, а производња текстила се постепено из Кине премешта у друге економије са нижим трошковима производње, као што су Вијетнам, Индија, Бангладеш и Етиопија (COFACE 2022).

За Кину је такође било карактеристично да је развој трговине пре свега засновала на учешћу производа прерађивачке индустрије у својој структури, што је имплицирало и велику меру зависности од

страних земаља, како у погледу дистрибутера технологија и технолошких решења, тако и тржишта за пласирање кинеских производа. Другим речима, НР Кина је била привлачна страним инвеститорима првенствено као јефтина база за обраду или прераду производа и поновни извоз на спољна тржишта. Како су кинески произвођачи стицали технолошко знање, могли су самостално да производе више компоненти са већом вредношћу, што је довело до тога да се удео извоза прерађивача у БДП-у временом осетно смањило. Од великог значаја је била и постепена промена фокуса од инвестиција ка потрошњи и од производње ка услугама. Раст инвестиција достигао је врхунац пре једне деценије, подстакнут грађевинским бумом, док је удео укупне потрошње у БДП-у, према подацима Светске банке, порастао са 35% БДП-а у 2005. на 42% у 2019. години. Услужни сектор је порастао са 41% кинеског БДП-а у 2001. на 54 процента у 2021, заменивши индустријски сектор као водећи. С обзиром на то да су инвестиције инхерентно трговински интензивније од потрошње услед потребе за увозним капиталним добрима и сировинама, а индустријска активност је трговински интензивнија од услуга као што су, на пример, у секторима забаве и образовања, промена фокуса утицала је на смањење учешће трговине у БДП-у (Huang and Smith 2020).

Када се говори о факторима који су утицали на промену стратешког правца Кине, неопходно је поменути и раст протекционизма у појединим земљама, а посебно у Сједињеним Америчким Државама почев од 2018. године, што је довело до „трговинског рата“ између Кине и САД, али и до заоштравања односа између Кине и трећих земаља ЕУ, Канаде и Индије (Steinberg and Tan 2022). Наиме, билатерални односи између САД и Кине погоршали су се када је председник Доналд Трамп (Donald Trump) у марту 2018. затражио од трговинског представника Сједињених Држава да подигне царине на кинески извоз у вредности од 50 до 60 милијарди долара. Царине су биле праћене ограничењима приступа Кине високотехнолошким америчким производима и страним улагањима, а као разлози су били наведени безбедносне бриге и наводи о непоштеној кинеској комерцијалној пракси. Међутим, оно што забрињава јесте то да Бајденова (Biden) администрација не само што је наставила увођење царина Кини, већ је разматрала и наметање нових ограничења (Stevastopulo 2021).

„Дуална циркулација” као део 14. петогодишњег плана НР Кине

Као што је поменуто, стратегија „дуалне циркулације” једна је од компоненти 14. петогодишњег плана који се иначе састоји из 19 делова, 65 поглавља и 175 секција (Grünberg and Brussee 2021). Свака од секција посвећена је посебном тематском оквиру, док се у оквиру поглавља исказују главне намере и мере које ће кинеска влада спроводити како би остварила своје циљеве (Zakić 2021). Концепт „Дуалне циркулације” дефинисан је у 4. делу, где се одмах на почетку наглашава да „ће нова парадигма развоја ‘дуалне циркулације’ доделити централну улогу домаћем тржишту, док ће се домаће и инострано тржиште међусобно допуњавати”.

Стратегија „дуалне циркулације” представља компилацију великог броја циљева, али четири кључна циља чине срж стратегије (China Power Team, 2021):

- смањити екстерну тражњу као покретача економског раста подстицањем домаће потрошње;
- позиционирати Кину као глобалну силу у производима са високом додатом вредношћу;
- достићи виши ниво самодовољности у кључним областима кроз унапређење иновација и
- осигурати приступ критичним инпутима диверзификацијом ланаца снабдевања и усмеравањем инвестиција у специфичне секторе.

Стратегија дуалне циркулације, дакле, није потпуно нови модел, већ „прилагођавање” постојећег приступа НР Кине како би се осигурало да кинеска економија може да издржи повећану глобалну неизвесност и волатилност. „Дуална циркулација” такође није једини нови елемент ширег оквира економске политике Кине, а у том контексту кинески званичници често спомињу „заједнички просперитет”, који би требало да смањи друштвене и економске разлике које су се појавиле међу појединцима и широм региона током развоја и раста кинеске привреде. Заједничка кампања за просперитет потенцијално би могла да допринесе постизању неких од циљева стратегије „дуалне циркулације”, али овај концепт је релативно нов и није сасвим јасно колики ће он имати утицај у дугорочној перспективи.

Спољна и унутрашња трговина – главне одредбе

Одредбе које се односе на спољну и унутрашњу трговину као компоненте дуалне циркулације такође се налазе у 4. делу, тачније у поглављима XII „Олакшавање велике домаће циркулације” и XIII „Промовисање домаће–међународне дуалне циркулације”. Поред општих одредби, попут „Ослањаћемо се на снажно домаће тржиште, које пролази кроз све карики од производње и дистрибуције до циркулације и потрошње, и формираћемо динамичну равнотежу вишег нивоа у којој потражња покреће понуду, а понуда ствара потражњу и промовише виртуозан циклус у националној економији” и „На основу домаће велике циркулације, координисаћемо и промовисаћемо изградњу јаког домаћег тржишта и формираћемо моћно гравитационо поље за привлачење глобалних ресурса и фактора производње, промовисаћемо координиран развој домаће и иностране тражње, увоза и извоза, увођење страног капитала и страних инвестиција, и убрзаћемо култивисање нових предности које ће се користити у међународној сарадњи и конкуренцији”, планирана је реализација конкретних, детаљније разрађених циљева (CSET 2021). У оквиру XII поглавља се, на пример, наглашава да када је јачање помоћне улоге система циркулације у питању, главни циљеви су: изградња модерних логистичких и транспортних система; формирање безбедних и ефикасних логистичких мрежа са интерним и екстерним везама; побољшање савременог комерцијалног и трговинског система; култивисање савремених предузећа са глобалном конкурентношћу; подршка трансформацији и унапређењу комерцијалних објеката циркулације, као што су продавнице и пијаце; развој услуга бесконтактних трансакција; јачање стандардизације и зеленог развоја трговине и трговинског промета, и тако даље (CSET 2021).

У оквиру XIII поглавља, тачније секције 1. Промовисање координисаног развоја увоза и извоза, дефинисани су следећи циљеви: усавршавање интегрисаног регулаторног система за унутрашњу и спољну трговину и промовисање међусобног повезивања закона и прописа уз примену принципа „исте производне линије, исти стандарди, исти квалитет”; смањење увозних тарифа и проширење увоза висококвалитетних потрошачких добара, напредне технологије, важне опреме и енергетских ресурса уз диверсификацију извора увоза; унапређење извозне политике и оптимизација квалитета и структуре извоза уз

континуирано повећање његове додате вредности (*Ibid*). Између осталог, планира се проширење обима трговине са суседним земљама; трансформација и унапређење прерађивачке трговине; убрзање развоја нових модела као што је прекогранична е-трговина и тржишне набавке; подстицање изградње складишта у иностранству ради обезбеђивања несметаног рада спољно-трговинског производног ланца и ланца снабдевања; одржавање изложби као што су *China International Import Expo*, Кинески сајам увоза и извоза и Кинески међународни сајам трговине услугама. Када је реч о услугама, напори ће бити усмерени на промовисање изградње отворених платформи за иновативни развој трговине услугама и унапређење нивоа дигитализације трговине (*Ibid*).

Анализа трендова спољне и унутрашње трговине НР Кине

Спољнотрговинска робна размена

Захваљујући огромном трговинском суфициту у последњих неколико година, а који је 2021. године достигао свој историјски максимум од 645 милијарде америчких долара, НР Кина већ 12. годину заредом заузима позицију највећег светског извозника и другу позицију месту међу највећим светским увозницима, а кинеска спољна трговина представља значајних 35% њеног БДП-а у 2020. години.

Према подацима СТО из 2022. године, извоз робе у 2021. износио је 3.364 милијарде долара, а увоз 2.688 милијарде долара, док је извоз и увоз услуга достигао 393 милијарди долара, односно 424 милијарди долара. Кинески трговински суфицит у робној размени износио је 676 милијарде долара, што је повећање од 30% у односу на 2020. годину. Укупан трговински биланс (укључујући услуге) износио је 645 милијарде долара у 2021, тј. био већи за 52% (табела 1).

Табела 1. Спољнотрговинска размена НР Кине
у периоду 2017–2021, млрд. USD

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Увоз робе	1.843	2.136	2.078	2.066	2.688
Извоз робе	2.263	2.487	2.499	2.590	3.364
Увоз услуга	64	521	498	378	424
Извоз услуга	226	265	282	278	393
Увоз робе и услуга	1.908	2.656	2.576	2.443	3.111
Извоз робе и услуга	2.490	2.752	2.782	2.868	3.757
Укупно (роба и услуге)	4.398	5.408	5.358	5.312	6.868
Трговински биланс (роба и услуге)	582	95	205	425	645

Извор: Светска трговинска организација, последњи доступни подаци

Табела 2. Главни индикатори спољне трговине НР Кине

	2017.	2018.	2019.	2020.
Спољна трговина (% БДП-а)	37,6	37,5	35,8	34,5
Увоз робе и услуга (% БДП-а)	17,9	18,3	17,3	16,0
Извоз робе и услуга (% БДП-а)	19,7	19,1	18,4	18,5

Извор: Светска банка, последњи доступни подаци

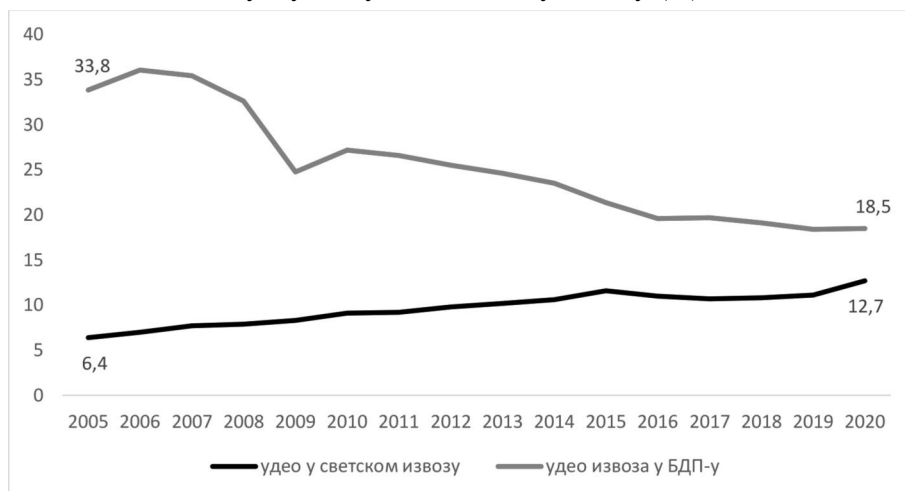
У протеклих пет година кинески извоз роба и услуга континуирано је бележио позитивне међугодишње стопе раста, док је на страни увоза дошло до пада у 2019. и 2020, када се увоз смањило за 3,1%, односно 5,1% у односу на претходну годину. При томе су, како извоз, тако и увоз, демонстрирали снажан опоравак у 2021, када је њихова вредност порасла за 31%, односно 27,3% у односу на 2020. годину.

У поређењу са 2017. годином укупна спољнотрговинска размена роба и услуга у 2021. повећала се за 56%, док је повећање трговинског биланса било знатно скромније и достигло је 11 процентних поена. Извоз је порастао за 51%, а увоз за 63% у односу на 2017. годину. С

једне стране, ова ситуација би могла да се протумачи као успешан почетак реализације стратегије „дуалне циркулације”, односно промене извозно оријентисане стратегије развоја Кине, али то не би било скроз коректно с обзиром на то да је на спољнотрговински промет у протекле две године утицало превише интерних и екстерних фактора, као што су неједнакост и слабији раст прихода у односу на БДП, смањење потрошње, раст протекционизма код значајних трговинских партнера НР Кине, појава пандемије ковид 19 и слично.

Међутим, оно што се може са сигурношћу закључити јесте то да дугорочно посматрано, удео Кине у светском извозу континуирано расте, док је удео кинеског извоза у кинеском БДП-у у опадајућем тренду (слика 1). То јесте у складу са принципима стратегије „Дуалне циркулације”, која свакако подразумева и даље подстицање раста извоза, али смањење његовог значаја за привредни развој.

Слика 1. Промене удела Кине у светском извозу робе и услуга и удела извоза у БДП-у (%)

Извор: Аутор, на основу података Светске трговинске организације

Структура спољнотрговинске робне размене

Посматрано детаљније (табела 3), у структури извоза у 2020. години превладали су производи прерађивачке индустрије, са уделом од чак 95%, док је удео примарних производа чинио свега 5%. Када је увоз у питању, однос производа прерађивачке индустрије и примарних производа био је избалансиранији (учешће од 67%, односно 33%).

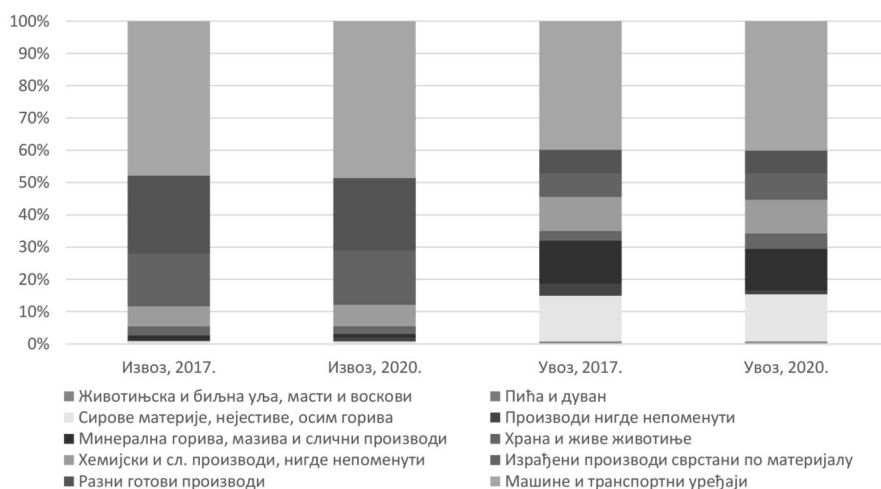
Табела 3. Структура спољнотрговинске робне размене

	2017.		2020.	
	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз
Млрд. USD				
Укупно	2.263	1.844	2.590	2.066
Примарни производи	118	580	116	687
Храна и живе животиње	63	54	64	98
Пића и дуван	3	7	3	6
Сирове материје, нејестиве, осим горива	15	261	16	302
Минерална горива, мазива и слични производи	35	250	32	270
Животињска и биљна уља, масти и воскови	0,8	8	1	11
Прерађени производи	2.146	1.264	2.474	1.379
Хемијски и сл. производи, нигде непоменути	141	194	169	213
Израђени производи сврстани по материјалу	369	135	434	169
Машине и транспортни уређаји	1.082	735	1258	829
Разни готови производи	548	134	585	146
Производи нигде непоменути	6	66	29	22

Извор: Национални завод за статистику НР Кине

Посматрано према секторима СМТК, структура производа није се значајно мењала у протеклих пет година (слика 2). У 2020. у извозу су највише били заступљени следећи сектори: *Машине и транспортни уређаји* (48,6%), *Разни готови производи* (24,2%) и *Израђени производи сврстани по материјалу* (16,3%); док су у увозу највеће учешће имали: *Машине и транспортни уређаји* (40,1%), а следиле су *Сирове материје, нејестиве, осим горива* (14,6%), *Минерална горива, мазива и слични производи* (13,1%) и *Хемијски и сл. производи, нигде непоменути* (10,3%).

Слика 2. Структура спољнотрговинске робне размене у 2017. и 2020. години према СМТК, у %

Извор: Аутор, на основу података Националног завода за статистику НР Кине

Посматрано на нижем нивоу агрегације, према подацима Међународног трговинског центра – ИТЦ (ИТС 2022), у структури како извоза, тако и увоза у периоду 2017–2020. такође нису биле забележене значајније осцилације. Према хармонизованом систему назива и шифарских ознака робе (ХС), пет главних група производа у структури увоза остало је идентично у 2020, у односу на 2017. годину: *Електричне машине и опрема и њихови делови; снимачи и репродуктори звука, снимачи и репродуктори телевизијске слике и звука и делови и прибор за такве производе* (26,7% укупног увоза у 2020. години); *Минерална горива, минерална уља и производи њихове*

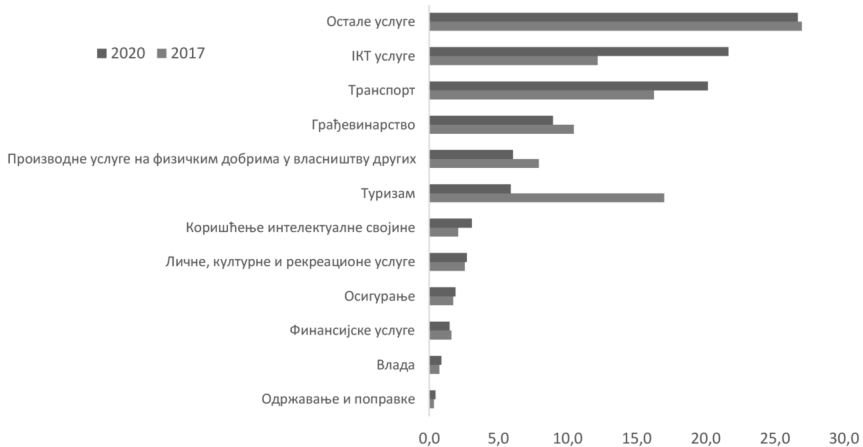
дестилације; битуменозне материје; минерални воскови (13%); Нуклеарни реактори, котлови, машине и механички уређаји и њихови делови (9%); Руде, шљака и пепео (9%); Оптички, фотографски, кинематографски, мерни, контролни, прецизни, медицински или хируршки инструменти и апарати; њихови делови и аксесоари (5%).

Када је реч о извозу, прве три групе производа су у 2020. остали исти као што је био случај у 2017. години: Електричне машине и опрема и њихови делови; снимачи и репродуктори звука, снимачи и репродуктори телевизијске слике и звука и делови и прибор за такве производе (27,4% укупног извоза у 2020. години); Нуклеарни реактори, котлови, машине и механички уређаји и њихови делови (17%); Намештај; постељина, душеци, носачи душека, украсни јастуци и слични пуњени производи за унутрашње опремање; светиљке и друга светлећа тела (4,2%). На четвртој и петој позицији, уместо Одевних предмета и аксесоара за одећу који нису плетени и хеклани и Одевних предмета и прибора за одећу, плетеног или хекланог, у 2020. години су се нашли Пластика и производи од пластике и Оптички, фотографски, кинематографски, мерни, контролни, прецизни, медицински или хируршки инструменти и апарати; њихови делови и аксесоари (са учешћем од 3,7%, респективно 3,1% у укупном извозу).

Спољнотрговинска размена услугама

У сектору услуга у извозу у 2020. години (слика 3) предњачиле су остале услуге (26,7%), услуге у области информационо-комуникационих технологија (ИКТ) (21,7%) и услуге у области транспорта (20,3%). При томе, потребно је истакнути да је у поређењу са 2017. годином у извозу дошло до повећања учешћа ИКТ услуга, услуга у области транспорта, као и услуга које се односе на заштиту интелектуалне својине, док се учешће услуга у области грађевинарства, производних услуга на физичким добрима у власништву других, а нарочито у туризму, смањило.

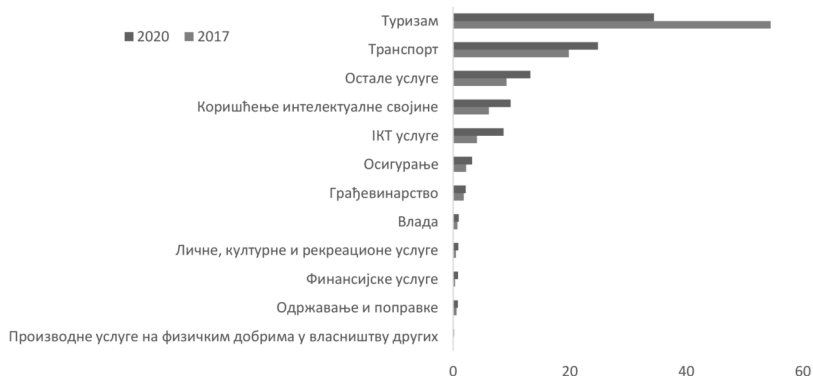
Слика 3. Извоз према секторима услуга у 2017. и 2020. години, у %

Извор: Аутор, на основу података Националног завода за статистику НР Кине

Када је увоз услуга у питању, туризам, транспорт, остале услуге, коришћење интелектуалне својине и ИКТ услуге били су сектори са највећим учешћем у структури увоза у 2020. години (слика 4). У односу на 2017. дошло је до раста удела услуга у области транспорта, осталих услуга, услуга у области коришћења интелектуалне својине, ИКТ услуга и осигурања, а до смањења увоза дошло је само у области услуга туризма, што, као и у случају извоза, где је такође дошло до значајног пада, није изненађујуће с обзиром на то да је сектор туризма био један од најпогођенијих пандемијом ковид 19.

Слика 4. Увоз према секторима услуга у 2017. и 2020. години, у %

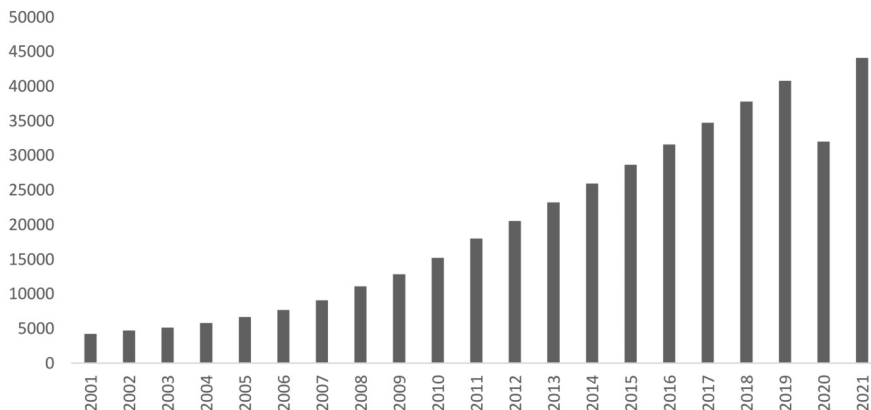

Извор: Аутор, на основу података Националног завода за статистику НР Кине

Унутрашња трговина

Када је реч о унутрашњој трговини, продаја робе широке потрошње, изузев 2020. године, бележила је континуиран раст (слика 5). Према подацима Националног завода за статистику НР Кине, укупна продаја робе широке потрошње достигла је 44.082,3 милијарде јуана у 2021, што је повећање од 12,5% у односу на 2020. годину, а просечни двогодишњи раст достигао је 3,9%. Анализирано по различитим областима, продаја робе широке потрошње у урбаним срединама достигла је 38.155,8 милијарди јуана, што је повећање од 12,5%, док је у руралним подручјима она износила 5.926,5 милијарди јуана, то јест била је већа за 12,1%.

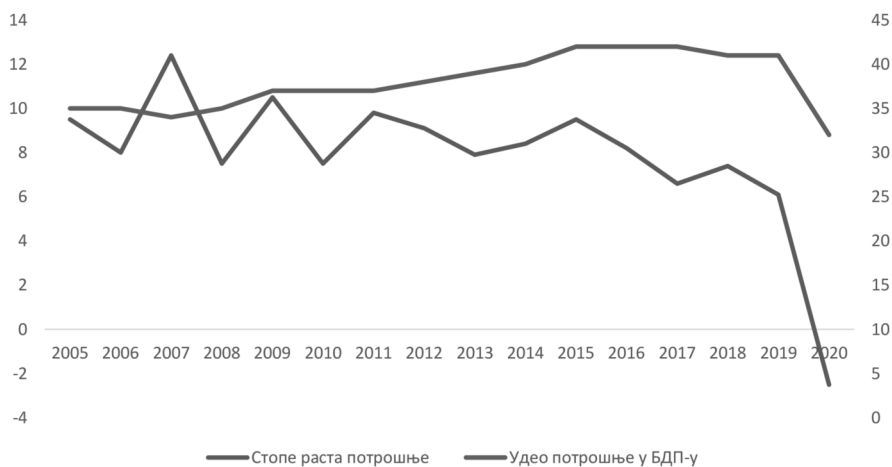
Слика 5. Промет робе широке потрошње (млрд. јуана)

Извор: Аутор на основу података Националног завода за статистику НР Кине

Када се анализира продаја робе широке потрошње, битно је имати у виду да је промет робе у ствари показатељ кретања потрошње, чија је улога добила на посебном значају након усвајања стратегије „Дуалне циркулације”. У том контексту, упркос томе што су се стопе раста приватне потрошње, као и удео потрошње у БДП-у, континуирано повећавали, у 2021. њен удео у БДП-у је даље био само 39%, што је осетно нижи ниво у односу на развијеније земље света.

Слика 6. Промена домаће потрошње НР Кине, у %

Извор: Аутор, на основу података Националног завода за статистику НР Кине

Као један од главних узрока који негативно утичу на стопе раста потрошње у Кини превасходно се издваја велика неједнакост прихода између урбаних и руралних подручја. Сем тога, неразвијеност система социјалног осигурања и тежак терет отплате дуга за домаћинства због раста цена комуналних услуга такође се посматрају као фактори који успоравају потрошњу.

Дискусија

Размишљајући о томе како је стратегија „Дуалне циркулације“ утицала на развој и промене у оквиру спољне и унутрашње трговине НР Кине, може се доћи до закључка да је засад врло тешко проценити ефекте њене реализације, како због релативно кратког временског периода који је протекло од усвајања стратегије, тако и због утицаја различитих фактора који су се већ спомињали раније у тексту – неједнакост и слабији раст прихода у односу на БДП, раст протекционизма код значајних трговинских партнера НР Кине, појава пандемије ковид 19 и слично.

Међутим, може се уочити одређени напредак који указује на позитивну динамику у спровођењу појединих планираних одредаби.

Према извештају Одељења за пропаганду Централног комитета Комунистичке партије НР Кине (ЦК КПК) са конференције за медије на тему „Интеграције унутрашње и спољне трговине и подстицање развоја дуалне циркулације”, одржане 20. маја 2022. године, НР Кина је, поред интензивног развоја спољнотрговинске размене, успела да одржи стабилне односе са ЕУ, САД, Јапаном и Републиком Корејом (чији је удео у укупној размени достигао преко 38% у 2021. години), али је такође активно радила на проширењу сарадње са ASEAN-ом, Африком, Латинском Америком и другим тржиштима у развоју (China.org.cn 2022). Удео НР Кине у укупном обиму трговине са овим земљама порастао је са 22,2% у 2012. на 26,2% у 2021, а ASEAN је био највећи трговински партнер Кине последње две године узастопно. Наставила је да се развија и спољнотрговинска размена између Кине и земаља дуж „Појаса и пута”, а учешће Кине у укупном обиму трговине са овим земљама повећало се са 25% у 2013, на 29,7% у 2021. години (*Ibid*).

У извештају је посебно наглашено да број предузећа која се баве спољном трговином континуирано бележи динамичан раст, а у 2021. години било је регистровано чак 567.000 предузећа која се баве спољном трговином, укључујући 476.000 приватних предузећа и 82.000 предузећа са страним улагањима. При томе, учешће приватних компанија у укупном обиму спољнотрговинске размене достигло је 48,6% (*Ibid*).

У оквиру подстицања нове покретачке снаге за развој спољне трговине и убрзања стварања нових конкурентских предности, посебна улога дата је такозваним платформама за отварање (platforms for opening up) – свеобухватним царинским зонама (comprehensive bonded zones)², пилот-зонама слободне трговине (free trade pilot zones)³ и луки слободне трговине Хајнан (Hainan Free Trade Port), чија је укупна трговинска размена порасла за 23,8%, 26,4% и 57,7%, респективно (*Ibid*).

У погледу нових облика и модела трговине, обим прекограничне е-трговине и трговине тржишним набавкама брзо се проширио. У 2021. обим кинеске трговине путем прекограничне

² Свеобухватне царинске зоне у Кини су посебне комерцијалне области са повољном пореском политиком, које надгледају царински органи.

³ Пилот-зоне слободне трговине су врсте посебних економских зона где се роба може увозити, руковати, производити и извозити без директне интервенције царинских органа.

електронске трговине износио је 1,92 трилиона јуана (што је повећање од 18,6% у односу на претходну годину), док је обим извоза путем тржишне набавке повећан за 32,1%, демонстрирајући брзу динамику раста (*Ibid*).

Када је унутрашња трговина у питању, њен напредак је посматран кроз повећање домаће тражње, односно финалне потрошње, која се одражавала у расту укупне продаје робе широке потрошње. Наиме, на конференцији за медије се истиче да је, поред раста обима продаје робе широке потрошње (повећање од 110% у односу на 2012. годину, уз просечну годишњу стопу раста од 8,8% у периоду 2012–2021), дошло до оптимизације структуре потрошње. Тако, на пример, у 2021. години потрошња сектора услуга по глави становника чинила је 44,2% укупне потрошње, а онлајн малопродаја износила је 13,1 билиона јуана, што је деветоструко повећање у односу на 2012. годину. У извештају (*Ibid*) се наглашава да је дошло до помака и у развоју модерног дистрибутивног система, што је један од стратешких циљева нове развојне парадигме. У оквиру свеобухватног пројекта довођења е-трговине у рурална подручја у 2021. години, подршка је понуђена за укупно 1.489 округа, изграђено је 1.212 окружних логистичких дистрибутивних центара, а онлајн малопродаја пољопривредних производа достигла је 422,1 милијарду јуана.

Према подацима изнетим на конференцији, све већу популарност има зелена, здрава и интелигентна потрошња – обим продаје нових возила на електрични погон, на пример, достигао је у 2021. години 3,52 милиона јуана, тј. сваки осми продати нови аутомобил био је на електрични погон. Број оваквих нових возила достигао је 7,84 милиона, што чини око половину укупног глобалног обима.

Урбана и рурална потрошња развијале су се координирано. Градска малопродаја робе широке потрошње порасла је са 18 билиона јуана у 2012. на 38,2 билиона јуана у 2021. години, са просечном годишњом стопом раста од 8,7%, док је малопродаја у руралним подручјима порасла на 5,9 билиона јуана са 2,6 билиона јуана, уз просечну годишњу стопу раста од 9,8% (*Ibid*).

*Главне препреке и изазови на путу имплементације модела
„дуалне циркулације“*

Упркос јасно дефинисаном новом стратешком правцу развоја и напорима да циљеви концепта „Дуалне циркулације“ буду успешно

реализовани, постоје одређени проблеми и изазови са којима се Пекинг тренутно суочава. Наиме, по мишљењу неких економиста (Pettis, 2021, Rosen, 2021), један од главних изазова јесте дугорочна одрживост кинеске стратегије „Дуалне циркулације“. Да би циљеви дефинисани у оквиру новог модела привредног развоја били реализовани, потребно је преместити инвестиције са ниским економским приносима у високопродуктивне секторе, што су кинеске власти безуспешно покушавале да учине последњих неколико година.

Сем тога, кинеске власти суочавају се са одређеним потешкоћама у успостављању неопходних мера и механизма за подстицање домаће потрошње, чије повећање је једна од главних претпоставки успешне реализације стратегије „Дуалне циркулације“. Према истраживању *China Power Team*-а (2021), Кини недостају важни фискални алати за прерасподелу богатства између домаћинстава са високим приходима и домаћинства са ниским приходима, као и софистицирани систем социјалне заштите који би био способан да осигура домаћинства са ниским и средњим приходима од економских потешкоћа.

Упоредо са дугорочним структурним проблемима на ефикасност реализације стратегије „Дуалне циркулације“ утицало је спровођење политике нулте толеранције према ковиду 19, што је у протеклих неколико месеци за последицу имало смањење како кинеског привредног раста, тако и промета робе, потрошње, стопа раста извоза и сл. Наиме, скокови ковида 19 током лета 2021. године допринели су успоравању типичних путовања на одмор и смањењу малопродаје, а епидемија у Шангају поклопила се са падом малопродаје од 3,5% одсто у марту 2022. године.

У другој половини 2021. дошло је до озбиљног успоравања на тржишту некретнина, што би с обзиром на висок ниво учешћа сектора некретнина и грађевинарства у БДП-у могло додатно успорити стопу привредног раста у наредном периоду. Продужени пад на тржишту некретнина такође би негативно утицао на продају земљишта, кључни извор прихода локалне самоуправе, а самим тим на њихове могућности да плаћају потребне инвестиције.

И на крају, али не мање важно, када се разматрају перспективе будућег развоја кинеске привреде у контексту реализације стратегије „Дуалне циркулације“, треба имати у виду утицај конфронтације Украјине и Руске Федерације, односно дужину

трајања конфликта и могуће консеквенце по светску економију, укључујући и кинеску привреду.

Закључак

Да би се у наредном периоду главни изазови и препреке привредном расту и спровођењу стратегије „Дуалне циркулације” превазишли, кинеске власти треба да уложе озбиљне напоре у убрзање тржишних реформи кроз оптимизацију алокације ресурса, јачање приватног сектора и унапређење институционалних система за његову подршку. Биће потребно посветити више пажње побољшању продуктивности кроз иновације, односно развоју сопствене софистициране технологије; убрзати претварање научних и технолошких достигнућа у производне капацитете и ојачати ланце снабдевања (CSET 2021).

Постоји потреба и за повећањем потрошње, како у кратком, тако и дугом року. Краткорочно гледано, НР Кина настоји да подржи економски раст у 2022. повећањем потрошње, што је посебно важно у години када је влада поставила амбициозни циљ раста БДП-а од 5,5%, а земља се спрема на јесен за 20. конгрес странке, када ће се бирати највише руководство Комунистичке партије Кине. Сем тога, потрошња може бити главни покретач опоравка након ковида.

Дугорочно гледано, повећање потрошње је кључни услов реализације новог модела развоја привреде НР Кине, а власти Кине су већ предузеле одређене кораке да се потрошња у наредном периоду подстакне. Стални комитет Националног народног конгреса и Државни савет су 10. априла 2022. године заједничком објавом дефинисали сет мишљења о стварању „националног јединственог тржишта”. Овај документ описује стварање националног јединственог тржишта како би се побољшала стандардизација и конзистентност у примени прописа у широком спектру индустрија у Кини, што између осталог има за циљ да подстакне потрошњу (Huld 2022). Потребу за повећањем потрошње нагласио је и премијер Ли Кеђијанг, који је на састанку 14. априла 2022. године, између осталог, наговестио нове мере за повећање потрошње кроз пружање веће подршке малопродаји и туризму и угоститељству, као секторима који су били највише погођени ковидом.

Промене су потребне и када је реч о спољнотрговинској размени, а пре свега о извозу, који ће и даље бити од виталне важности за

кинеску привреду. Кинеске власти требало би да се фокусирају на диверзификацију извоза, како у погледу његове структуре, тако и извозних тржишта. Наиме, диверзификацијом извозних тржишта НР Кина би могла да смањи прекомерну зависност од тржишта појединих земаља, док би диверзификација структуре омогућила повећање међународне конкурентности кинеских предузећа. Диверзификација извоза такође зависи од продубљивања интрарегионалних и међурегионалних активности, а иницијатива „Појас и пут“ може да има виталну улогу у том погледу.

Библиографија

- Chen, Tinggui, Yiwen Qiu, Bing Wang, and Jianjun Yang. 2022. "Analysis of Effects on the Dual Circulation Promotion Policy for Cross-Border E-Commerce B2B Export Trade Based on System Dynamics during COVID-19". *Systems* 10, no. 1: 13. <https://doi.org/10.3390/systems10010013>
- China.org.cn. 2022. *Press conference on integrating domestic and foreign trade and fostering dual-circulation development*, доступно на: http://www.china.org.cn/china/2022-05/25/content_78236017.htm, приступљено у јуну 2022.
- China Power Team. 2021. "Will the Dual Circulation Strategy Enable China to Compete in a Post-Pandemic World?". *China Power*. December 15, 2021, доступно на: <https://chinapower.csis.org/china-covid-dual-circulation-economic-strategy/>, приступљено у мају 2022.
- Center for Security and Emerging Technology (CSET). 2021. Translation: Outline of the People's Republic of China 14th Five-Year Plan for National Economic and Social Development and Long-Range Objectives for 2035, доступно на: <https://cset.georgetown.edu/publication/china-14th-five-year-plan/>, приступљено у марту 2022.
- COFACE. 2022. *Textile-Clothing*, доступно на: <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Textile-Clothing>, приступљено у јуну 2022.
- Dimitrijević, Duško. 2020. "Contemporary relations of Serbia and China in a changing world". Institute of International Politics and Economics; Faculty of Security Studies, 2020.

- Huang, Françoise. 2020. "Dual circulation: China's way of reshoring?", Allianz Research.
- Guo, Qing; Yingshi, Ye and Ziyu He. 2022. "Analysis of Status, Existing Problems and Countermeasures in the Development of Dual Circulation of China at Each Stage". *Open Journal of Social Sciences* 10, no. 5 (2022): 367-394.
- Haichao, Fan; Yichuan, Hu; Lixin, Tang and Wei Shang-Jin. 2022. "Is the American soft power a casualty of the trade war?", NBER Working Paper 29999.
- Huang, Kevin XD; Li, Shuangjian; and Tian, Guoqiang. 2021. "Chinese Economy under the New "Dual Circulation" Strategy: Challenges and Opportunities" - A Summary of the Annual SUFE Macroeconomic Report (2020-2021). *Frontiers of Economics in China*, 16.1: 1-29.
- Huang, Xianhai; Yu, Pan; Song, Xueyin and Hangyu Chen. 2021. "Strategic focus study on the new development pattern of 'dual circulation' in China under the impact of COVID-19". *Transnational Corporations Review*, 1-9.
- Huld, Arendse. 2022. "China Proposes Measures to Boost Consumption in Face of COVID-19". *China Briefing*, доступно на: <https://www.china-briefing.com/news/china-consumer-market-new-opinions-on-boosting-growth/>, приступљено у мају 2022.
- Javed, Saad Ahmed; Bo, Yu, Tao, Liangyan and Wenjie Dong. 2021. "The 'Dual Circulation' development model of China: Background and insights". *Rajagiri Management Journal*.
- Jelisavac Trošić, Sanja, Biljana Stojanović-Višić, and Vladeta Petrović. 2018. "New opportunities for further improvement of economic cooperation between Serbia and China". *The Review of International Affairs*, 69 (2018): 21-35.
- Jia, Kang. 2021. "Accelerating the construction of a new development pattern with the domestic circulation as the mainstay and mutual promotion of dual circulation". *Journal of Chinese Economic and Business Studies* (2021): 1-9.
- Jovičić, Elena, Stevanović, Slavica, and Isidora Beraha. 2020. "Serbia-China bilateral trade relations: major challenges and opportunities", *Economic Analysis: journal of emerging economics*, Vol. 53, No. 2: 133-144.
- Jun, Li. 2021. "Fully and accurately understand the profound connotation of the new development pattern of 'dual circulation'". *People's Forum*, 2021(02): 12-15.

- Lađevac, Ivona. „Tekuća situacija i mogućnost koordinacije politike 'Jedan pojas, jedan put' između Kine i EU-perspektiva Srbije”. Institut za međunarodnu politiku i privredu, 2018.
- Li, Boning, and Su Zhang. 2022. “Research on the development path of China’s digital trade under the background of the digital economy”. *Journal of Internet and Digital Economics*.
- Lin, Justin Yifu and Xiaobing Wang. 2021. “Dual Circulation: a New Structural Economics view of development”, *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, DOI: 10.1080/14765284.2021.1929793
- Lin, Justin Yifu. 2021. “Dual Circulation and China’s Development”. *Frontiers of Economics in China*, 16.1 (2021): 30-34.
- Marjanović, Darko, Jovičić, Elena, and Danijela Stojanović. 2021. “The global distribution of Chinese Investments - importance for the economy of Serbia”. *Ekonomika*, Vol. 67, No. 1:0 43-55.
- Miljković, Ivana M. Božić. 2021. “Geoeconomics aspects of the cooperation between the Republic of Serbia and the People’s Republic of China: situation and perspectives”. *Социолошки преглед* 55, no. 2 (2021): 314-351.
- Pettis, Michael. “Will China’s Common Prosperity Upgrade Dual Circulation?”. CARNEGIE. доступно на: <https://carnegieendowment.org/chinafinancialmarkets/85571>, приступљено у мају 2022.
- Nis, Grünberg, Vincent Brussee. 2021. “China’s 14th Five-Year Plan - strengthening the domestic base to become a superpower”, MERICS, 2021, доступно на: <https://merics.org/en/short-analysis/chinas-14th-five-year-plan-strengthening-domestic-base-become-superpower>, приступљено у априлу 2022.
- Paterson, Stewart. 2022b “China’s dual circulation strategy: policy shift ahead?”. *Hinrich Foundation report*: 1-17.
- Paterson, Stewart. 2022a “The impact of Dual Circulation Strategy on China’s overseas investments”. *Hinrich Foundation report*: 1-20.
- Qunhui, Huang. 2021. “The new development pattern of ‘dual-circulation’: profound connotation, background of the times and suggestions for formation”. *Journal of Beijing University of Technology* (Social Science Edition), 21(01): 9-16.
- Rosen, Daniel. “China’s Economic Reckoning”, *Foreign Affairs*, доступно на: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-06-22/chinas-economic-reckoning>, приступљено у јуну 2022.

- Shi and Zhou. 2021 "The Theoretical Logic, Development Process and Realistic Thinking of Dual Circulation". *Statistics and Decision* 37, no. 10 (2021): 151-154.
- Steinberg, David A., and Yeling Tan. 2022. "Public responses to foreign protectionism: Evidence from the US-China trade war". *The Review of International Organizations* (2022): 1-23.
- Stevastopulo, Demetri. 2021 "US targets China rare earth magnets for possible tariffs". *Financial Times*, доступно на: <https://www.ft.com/content/30dac928-e54a-4925-a1fa-e8bc6a7adae7>, приступљено у јуну 2022.
- International Trade Center (ITC). 2022. Trade Map. Trade statistics for international business development, доступно на: https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c000%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1, приступљено у јуну 2022.
- Yeung, Karen. 2020. "China is Only G20 Country Expected to See Positive Economic Output This Year, OECD Says", *South China Morning Post*.
- Yu, Yongding. 2021. "Understand the Evolution of Development Strategy Behind 'Dual Circulation'", CF40, http://www.cf40.com/en/news_detail/11718.html.
- Yukon, Huang and Jeremy Smith. 2020. "Why trade will continue to power China, even as it tries to look inward," *South China Morning Post*, доступно на: <https://www.scmp.com/comment/opinion/article/3101633/why-trade-will-continue-power-china-even-it-tries-look-inward>, приступљено у априлу 2022.
- Zakić, Katarina. 2021. "New development paradigm within the Chinese 14th five-year plan-Chinese vision of modern China". *The Review of International Affairs*, 2021, 72.1183: 67-87.

DUAL CIRCULATION AND STRUCTURAL CHANGES IN THE FOREIGN AND DOMESTIC TRADE OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Abstract: By adopting the „Dual circulation” strategy in March 2021 as the main component of the 14th Five-Year Plan, the People’s Republic of China has decided to maintain long-term economic growth and protect against the effects of external shocks in the forthcoming period by establishing unhindered “internal circulation” of domestic production, distribution and consumption and at the same time reducing dependence on the “external circulation” of the global market. Given the position and importance of the People’s Republic of China as a global actor, even a slight shift in Chinese focus from the export-oriented model could significantly affect the world economy and global trade flows. Therefore, the main goal of the paper is to analyse the changes in the foreign and domestic trade sector of the People’s Republic of China, as well as to identify the main obstacles and challenges facing the People’s Republic of China in implementing the „dual circulation” strategy. The paper pays special attention to the assessment of possible directions of development in the coming period, both in the context of the implementation of defined goals and in the context of the potential impact on the world economy. Despite the stronger recovery of the foreign trade of the People’s Republic of China, which was reflected in the growth of exports (31%) and imports (27.3%), as well as the increase in total retail sales of consumer goods (38%) in 2021 compared to the previous year, the dynamics of foreign and domestic trade was not fully in line with the defined strategic priorities. The realization of the set goals was adversely affected by difficulties in establishing a mechanism for the domestic consumption stimulation, a zero-tolerance policy toward COVID-19 and the consequent slowdown in economic growth, reduction in tourism and retail revenues, as well as a significant slowdown in the real estate market. The efficiency of the implementation of the „dual circulation” strategy in the coming period will largely depend on the duration of the COVID-19 pandemic, the global geopolitical situation, the speed of recovery of production and export capacities of competing countries, but also the ability of Chinese authorities to meet key challenges and return the economy to a more stable development path.

Keywords: Dual circulation, PR China, foreign trade, domestic trade, consumption.